
Antysemityzm

Definicja Międzynarodowego
Sojuszu na rzecz Pamięci
o Holokauście (IHRA)
w kontekście polskim.
Praktyczne zastosowanie
i przykłady.

Antysemityzm to określone postrzeganie Żydów, które może się wyrażać jako nienawiść do nich. Antysemityzm przejawia się zarówno w słowach, jak i czynach skierowanych przeciwko Żydom lub osobom, które nie są Żydami, oraz ich własności, a także przeciw instytucjom i obiektom religijnym społeczności żydowskiej¹.

Za przejawy antysemityzmu mogą być uznane ataki na państwo Izrael motywowane uprzedzeniami wobec Żydów jako zbiorowości bądź wynikające ze stosowania w ocenie polityki Izraela innej miary, niż stosowana w ocenie polityki innych państw. Nie należy natomiast traktować jako antysemityzmu krytyki działań państwa Izrael bądź jego rządu, wynikającej z tych samych przesłanek i wyrażanej podobnym językiem, co krytyka kierowana pod adresem innych państw lub ich władz.

Antysemityzm często opiera się na przekonaniach o zbiorowej władzy Żydów oraz o międzynarodowym spisku żydowskim, przywoływanych w celu obarczenia Żydów winą za to, że „dzieje się źle”. Antysemityzm opiera się na złowrogich stereotypach i podkreślaniu negatywnych cech charakteru, które rzekomo reprezentują wszyscy Żydzi. Obecny jest w mowie, piśmie, materiałach wizualnych i działaniu.

Przykłady antysemitycznych zachowań, zgłoszonych na platformie zglosantysemityzm.pl

---

Przemoc fizyczna

Izraelczyk przyjechał w nocy do małego miasta w Polsce; w drodze z dworca do mieszkania znajomego został zwyzywany przez grupę młodych mężczyzn od „brudnych cyganów, czarnuchów i Rumunów”. Gdy później tego samego wieczora przechodził z kolegą ponownie koło tej samej grupy, obaj zostali zaatakowani werbalnie. W odpowiedzi na słowny atak mężczyzna powiedział, że nie jest z Rumunii, a z Izraela. Wtedy grupa zaatakowała obu mężczyzn fizycznie i pobiła ich.

Atak

Członek społeczności wyszedł po modlitwach wieczornych kończących Szabat przed synagogę. Na ulicy został werbalnie zaatakowany słowami: „Żydzi mają pieniądze. Hitler powinien was wszystkich do gazu. Żydzi do gazu.”

Groźba

Radosław Sikorski zamieścił na portalu X wiadomość, którą otrzymał 17 stycznia 2023 roku o godzinie 15:31 o tytule: „Zamorduję Cię zdradziecki Żydzie za pomoc Ukrainie”. W wiadomości m.in. czytamy: „Zabijemy twoje dzieci maczetą i grabiami, zgwałcimy ich zwłoki.”

Zniszczenie mienia

1. W nocy nieznanymi sprawcami zdewastowali cmentarz żydowski w Legnicy. Zniszczonych zostało kilkanaście grobów, powywracano i połamano nagrobki.
  2. Graffiti – na murze budynku, w którym mieszka osoba pochodzenia żydowskiego, sprawcy umieścili krzyż celtycki.
-

Zachowanie znieważa- jące

1. Tweet: „Przede wszystkim POLSCY POLITYCY!!!! A wy parchy wypierdalać do IL bo świńską krewią obleję!!!”
  2. 11.11.2022 r. odbył się w Krakowie zjazd nacjonalistycznej grupy Rodacy Kamraci, której członkowie z całej Polski zebrali się na kopcu Kraka. Według przybyłych, zgromadzenie liczyło około 200 osób. W czasie zgromadzenia wielokrotnie skandowano: „Śmierć wrogom Ojczyzny. Precz z okupacją żydowską. Polska to nie Polin.”
  3. Tweet: „Nawet 1mln nie zginęło, nie było takiej przepustowości obozów koncentracyjnych a poza tym setki tysięcy Polaków też tam siedziały i byli mordowani, wielkie oszustwo trwa już 80 lat i zarabiają na nim parchy.”
  4. Podczas pielgrzymki ksiądz mówił wiernym: „Kto w tym świecie rządzi? Są ci, co powiedzą: Żydzi. A dlaczego Żydzi? Bo rządzą pieniądzem tego świata. Wojtyła ugruntowywał ich (Żydów), iż ich roszczeniowa postawa wobec całej ludzkości z powodu Holokaustu jest jak najbardziej uzasadniona. Nie jest. Holokaust jest konsekwencją bogobójstwa Jezusa Chrystusa (...) ze swojej natury wiarołomnej, perfidii Judei, wiarołomni Żydzi, działają według zasady: dasz palec – chcą rękę.”
  5. Stragany z pamiątkami na głównej ulicy turystycznego miasteczka oferują magnesy Żyda z pieniążkiem z napisem: „Żyd na kasę – Aby kasa w domu była i się nigdy nie skończyła, Żyda w domu trzeba mieć, On pieniądze będzie strzec!!!”
-

POWSTANIE DEFINICJI I JEJ ROZPOWSZECHNIANIE

Omawiana definicja stworzona została przez Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA)², którego Polska jest członkiem od 1999 roku. Prace nad zapisem, który miał być uniwersalny i adekwatny do realiów różnych krajów i różnych okoliczności, rozpoczęto w 2015 roku. W 2016 IHRA przyjęła i opublikowała roboczą niewiążącą definicję antysemityzmu. Do 2023 roku indywidualnie przyjęły lub zatwierdziły ją 42 państwa członkowskie ONZ³.

W 2021 r. polski rząd potwierdził swoje poparcie roboczej definicji antysemityzmu IHRA w oświadczeniu wydanym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

„Polska jako członek Międzynarodowego Sojuszu na rzecz Pamięci o Holokauście poparła w 2016 r. przyjęcie przez Sojusz roboczej prawnie niewiążącej definicji antysemityzmu. Oznacza to uznanie przez Polskę roboczej prawnie niewiążącej definicji antysemityzmu IHRA za ważny i oczywisty punkt odniesienia w przeciwdziałaniu temu zjawisku.”⁴

PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIE DEFINICJI

Definicja jest stosowana w działaniach przeciwdziałających przestępstwom z nienawiści i w działalności edukacyjnej (np. na warsztatach czy szkoleniach antydyskryminacyjnych).

Wykorzystuje się ją w tworzeniu kampanii informacyjnych, podnoszących wiedzę na temat różnorodności i promujących postawy otwartości, przeciwdziałających stereotypom i uprzedzeniom, zapobiegających dyskryminacji i wykluczeniu mniejszości.

Praktyczne działania zwalczające antysemityzm nie muszą być adresowane do masowego odbiorcy ani realizowane wyłącznie przez formalne organizacje czy instytucje. Znając definicję i powołując się na nią, każdy może działać.

- Przeciwdziałaj opartej na antysemityzmie mowie nienawiści na portalach i profilach Twojej instytucji w mediach społecznościowych; twórz treści wolne od antysemickich stereotypów i uprzedzeń, blokuj lub zgłaszaj moderatorom i odpowiednim służbom antysemickie komentarze.
- Jeśli jesteś osobą odpowiedzialną za zapobieganie przestępczości oraz zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom/obywatelkom – możesz przeciwdziałać przestępstwom z nienawiści na tle antysemickim, inicjując prowadzenie szkoleń podnoszących świadomość i wrażliwość na mowę nienawiści na tle antysemickim i przestępstwa z nienawiści (np. opracowanych na podstawie zgłoszeń incydentów zarejestrowanych na platformie www.zglosantysemityzm.pl).
- Wprowadź moduł szkoleniowy o definicji IHRA do realizowanych przez Twoją organizację programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania mowie nienawiści, agresji, przemocy oraz ryzykownym zachowaniom.
- Pomóż zapobiegać antysemickiej mowie nienawiści oraz przestępstwom z nienawiści na zgromadzeniach publicznych: zapoczątkuj opracowanie w Twojej organizacji wytycznych (w oparciu o definicję IHRA) wspomagających proces stwierdzenia antysemickiego charakteru planowanego zgromadzenia lub podejmowania decyzji o rozwiązaniu trwającego zgromadzenia z powodu naruszenia przepisów prawnych na tle antysemickim oraz identyfikowanie antysemickich wypowiedzi.
- Jeśli pracujesz w urzędzie, instytucji samorządowej, placówce edukacyjnej: zainicjuj lub włącz się w tworzenie dla organizacji, w której pracujesz, wytycznych nt. identyfikacji antysemickich plakatów, ulotek i graffiti. Zwracaj uwagę na to, czy przypadek np. przemocy domowej czy w szkole ma tło antysemickie. Weź pod uwagę taką możliwość, planując kolejne kroki.
- Zaprojektuj i poprowadź działania edukacyjne, ukierunkowane na lepsze rozpoznawanie antysemityzmu, na skuteczniejsze określanie motywacji sprawcy przestępstwa oraz zapobieganie wtórnej wiktymizacji ofiar, na reagowanie na incydenty antysemickie.
- Przeciwdziałaj dyskryminacji i wykluczeniu, promuj i wdrażaj zasady równego traktowania w organizacji/instytucji, w której pracujesz czy środowisku, w którym działasz.

- Zorganizuj w Twoim miejscu pracy szkolenia równościowe dla pracowników/pracowniczek z wykorzystaniem definicji IHRA, podnoszące wrażliwość na dyskryminację, uprzedzenia i stereotypy.
- Zaproponuj opracowanie podręczników szkoleniowych podnoszących kompetencje w zakresie rozpoznawania i reagowania na współczesne formy antysemityzmu.
- Zachęć szkołę, klub sportowy, dom kultury, bibliotekę, do której uczęszczają Twoje dzieci, do organizacji spotkań i lekcji na temat wielokulturowości, promujących tolerancję i zapobiegających dyskryminacji, w tym antysemityzmowi.
- Jeśli zauważysz przypadek zniszczenia mienia lub jesteś świadkiem zachowania, o którym sądzisz, że jest motywowane antysemicko, zgłoś je – np. na portalu zglosantysemityzm.pl lub dzwoniąc pod nr 12-400-00-08

DZIAŁAJ!

Instytucje, które mogą Cię wesprzeć, oferując narzędzia, materiały, szkolenia i wiedzę ekspercką:

[Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN](#)

[Żydowskie Stowarzyszenie CZULENT](#)

[Centrum Żydowskie w Oświęcimiu](#)

¹ Pełen tekst roboczej definicji antysemityzmu Międzynarodowego Sojuszu na rzecz Pamięci o Holokauście.

<https://www.holocaustremembrance.com/pl/resources/working-definitions-charters/robocza-definicja-antysemityzmu-przyjeta-przez>

² Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście (IHRA) to międzynarodowa organizacja międzyrządowa powstała w 1998 roku na mocy Deklaracji Międzynarodowego Sztokholmskiego Forum nt. Holokaustu – tzw. Deklaracji Sztokholmskiej. Deklaracja Sztokholmska

<https://www.holocaustremembrance.com/pl/about-us/stockholm-declaration>

³ What is antisemitism? ([holocaustremembrance.com](https://www.holocaustremembrance.com))

⁴ Oświadczenie w sprawie definicji IHRA <https://www.gov.pl/web/kultura/oswiadczenie-w-sprawie-definicji-ihra>

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są poglądami wyłącznie autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej lub Komisji Europejskiej (organu przyznającego grant). Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca grant nie ponoszą za nie odpowiedzialności.